

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag worden twee punten toegekend.

Pacemakers

1 B

2 **maximumscore 2**

Het antwoord dient de notie te bevatten dat

- de hartspier dan weinig druk kan opbouwen bij de samentrekking van de kamers, 1
- waardoor er minder bloed in de slagaders stroomt / waardoor het bloed deels terugstroomt de boezem in 1

3 B

4 B

5 **maximumscore 1**

Het antwoord dient de notie te bevatten dat door vertraging van de maagperistaltiek het voedsel langer in de maag blijft zitten, waardoor het hongergevoel van een lege maag uitgesteld wordt.

Ongewenste geluiden

6 **maximumscore 2**

(haarvaten van de dikke darm) – poortader – (haarvaten van de lever) – leverader – (onderste) holle ader – rechterboezem – rechterkamer – longslagader – (longhaarvaten/longen)

Per fout één punt in mindering brengen.

Opmerking

Wanneer één bloedvat of één deel van het hart ontbreekt of wanneer twee bloedvaten of de delen van het hart zijn verwisseld één punt in mindering brengen.

7 A

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 1 Het antwoord dient de notie te bevatten dat de maagportier gesloten is en dat de voedselbrij door de peristaltiek richting darm beweegt. Zodra de maagportier/kringspier even opent kan het gas ontsnappen.	
9	C	
10	C	

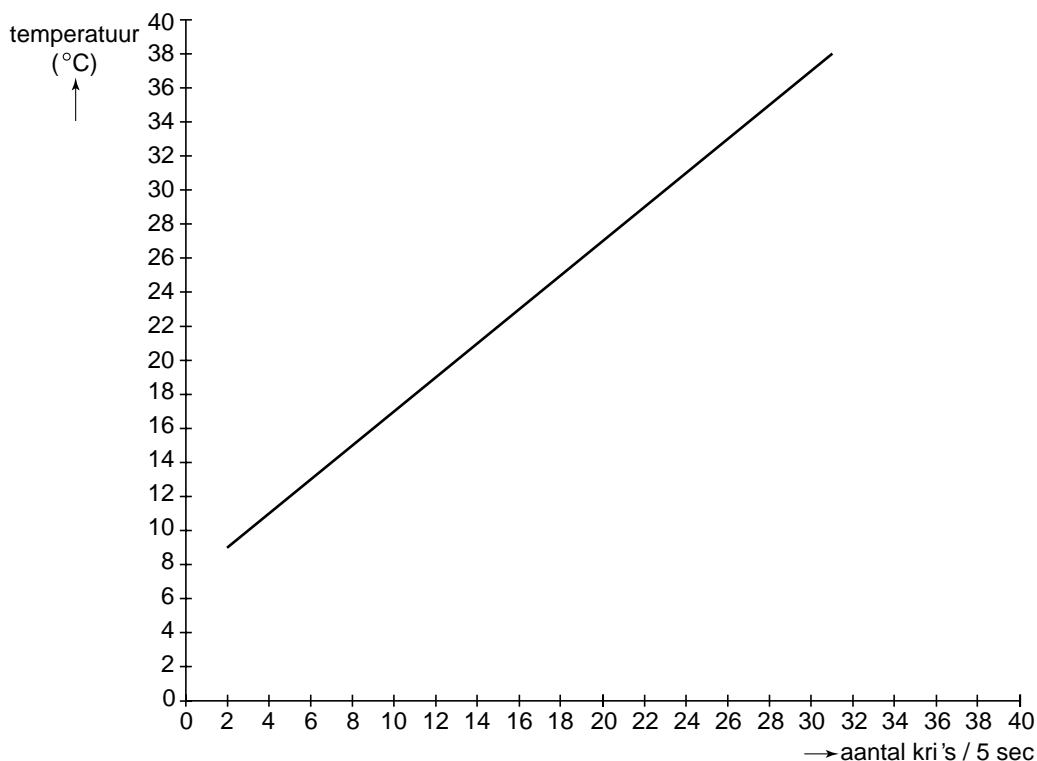
Insectenthermometer

11 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste werkwijze is:

- 2 kri-elementen in 5 seconden corresponderen met een temperatuur van $2 + 7 = 9\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- 10 kri-elementen in 5 seconden corresponderen met een temperatuur van $10 + 7 = 17\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- Deze twee meetpunten worden in een grafiek gezet en er wordt een lijn tussen getrokken / Er wordt een grafiek getekend met de functie $f(x) = x + 7$.

voorbeeld van een juiste grafiek:

- De assen zijn benoemd en voorzien van de juiste eenheden 1
- De grafiek is een rechte lijn door minimaal twee juiste meetpunten 1
- Een juiste berekening van twee meetpunten functie $f(x) = x + 7$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> Krekels aan verschillende temperaturen blootstellen en de overige omstandigheden constant houden Bij de verschillende temperaturen de frequentie van het sjirpen / het aantal kri-elementen/echemes in vijf seconden registreren	1 1
13	B	
14	B	

Genen van opa en oma

15	maximumscore 2 <p>Voorbeelden van juiste argumenten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Alleen planten die homozygoot zijn voor het gemuteerde gen hebben vergroeiingen. Gemiddeld tien procent van de nakomelingen van planten met vergroeide bloemknoppen had, tegen alle verwachtingen in, normale bloemknoppen in plaats van balletjes. Planten met deze afwijking kunnen ontstaan uit ogenschijnlijk normale ouders. Onderzoek toonde aan dat het genotype niet was veranderd. Het bleven planten die homozygoot recessief waren. <p>per juist argument</p>	1
16	maximumscore 1 <p>voorbeelden van juiste hypothesen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Voor het herstellen van de mutatie gebruiken de planten informatie die zij van hun grootouders gekregen hebben. De geslachtscellen van de planten bevatten afschriften van genen van de voorouders. Met schaduwgenen kunnen bij zelfbestuiving de negatieve gevolgen van inteelt voorkomen worden. <p>voor een juiste hypothese</p>	1
17	D	
18	D	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Plant kloont in de kou

---

19 maximumscore 1

Een sprongsgewijze verandering in het DNA/erfelijk materiaal / genotype (van een cel).

20 maximumscore 2

Het antwoord dient de notie te bevatten dat

- er weinig genetische variatie is in de populatie planten die zich ongeslachtelijk voortplanten, 1
- waardoor de kans kleiner is dat er voor andere omstandigheden geschikte individuen zijn in de populatie 1

Ecologie in de Oekraïne

---

21 maximumscore 2

een juist ingevulde lijst:

- autotrofe planten: 1
- carnivoren: 3
- herbivoren: 2
- hyperparasieten: 6
- micro-organismen: 4
- parasieten: 5

Indien alles juist ingevuld 2

Indien één onjuist ingevuld 1

Indien meer dan één onjuist ingevuld 0

Opmerking

Een verwisseling resulteert in 0 punten.

22 B

23 maximumscore 1

voorbeelden van juiste antwoorden:

- Bij de dissimilatie van parasieten gaat biomassa (warmte-energie) verloren.
- Een deel van de biomassa van parasieten wordt omgezet in onverteerbaar materiaal.
- Niet alle parasieten worden door hyperparasieten bewoond.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Weefseltransplantatie

---

24 B

25 **maximumscore 2**

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Functie: er worden door de alvleesklier verteringssappen / enzymen voor de vertering geproduceerd (en deze taak wordt niet overgenomen door de lever).
- Gevolg: zodat bepaalde voedingsstoffen niet meer / minder volledig worden omgezet.

of

- Functie: er wordt natriumbicarbonaat geproduceerd (en deze taak wordt niet overgenomen door de lever).
- Gevolg: zodat het zure voedsel, dat uit de maag in de twaalfvingerige darm komt, niet meer geneutraliseerd wordt.

- voor een juiste functie 1
- voor een passend juist gevolg 1

26 A

Steltlopers hebben niet altijd dezelfde geur

---

27 B

28 **maximumscore 1**

Hoe noordelijker/hoe kouder het zomergebied, hoe later de vogel begint met de productie van het kaarsvetachtige stuitvet / hoe zuidelijker/hoe warmer het zomergebied, hoe eerder de vogel begint met de productie van het kaarsvetachtige stuitvet.

29 E

30 **maximumscore 1**

Door het ontbreken van geur bij kaarsvetachtig stuitvet worden in de broedtijd, als de dieren kwetsbaarder zijn, roofdieren niet aangetrokken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Voedsel en eiwitten

31 maximumscore 1

Het antwoord bevat de notie dat de verhouding tussen de verschillende essentiële aminozuren in koemelk (voor de mens) beter is dan in sojabonen.

32 maximumscore 1

voorbeelden van juiste groepen voedingsstoffen:

- mineralen
- nucleïnezuren
- vezels
- vitaminen

voor twee juiste voedingsstoffen

1

33 maximumscore 2

Het antwoord bevat de notie dat

- de bacterie van de plant organische stoffen / glucose / energierijke stoffen ontvangt 1
- de sojaplant van de bacterie stikstofhoudende stoffen / nitraat ontvangt 1

Verschillende oogafwijkingen

34 maximumscore 3

- Twee groepen proefpersonen: mensen die normaal kleuren konden zien en rood-groen kleurenblinden 1
- Beide groepen kregen een aantal kaki-kleurige voorwerpen met gering verschil in de kaki-tint voorgelegd 1
- De normaal zienden namen geen/minder goed/gering verschil in kaki-kleur waar terwijl de rood-groen kleurenblinden dit verschil wel/beter/duidelijk konden waarnemen 1

35 A

36 D

37 C

38 D

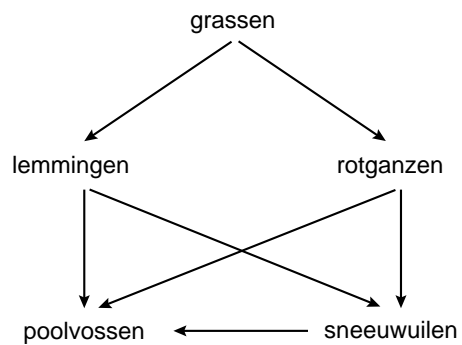
Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leven op het Taimyr-schiereiland

39 D

40 **maximumscore 2**

voorbeeld van een juist schema:

- alle in de tekst genoemde organismen zijn in een schema verwerkt 1
- alle pijlen juist en in de goede richting 1

41 **maximumscore 2**

- tussen lemmingen en rotganzen, want beide eten de grassen 1
- tussen sneeuwuilen en vossen, want beide eten lemmingen/rotganzen 1

42 A

43 C

44 D

Bronvermeldingen

Pacemakers

tekst bron: Marc van den Broek, Nieuwe kastjes voor het zieke hart, de Volkskrant, 2 april 2005
afbeelding 1/2 bron: de Volkskrant, 2 april 2005

Ongewenste geluiden

tekst bron: www.dokterdokter.nl
afbeelding bron: J.A. Bernards en L.N. Bouman, Fysiologie van de mens, 4e herziene druk, p. 327

Insectenthermometer

tekst bewerkt naar: Boudewijn Odé, Roy Kleukers, De sjirpsnelheid van de Veldkrekel, Natura 4, 2003

Genen van opa en oma

tekst bewerkt naar: Sander Voormolen, Schaduwgenen, NRC Handelsblad, 26 maart 2005

Plant kloont in de tuin

tekst bewerkt naar: T. van Oijen, Plant kloont in de kou, www.kennislink.nl, november 2004

Weefseltransplantatie

tekst bewerkt naar: Huup Dassen, Eigen eilandjes, NRC Handelsblad, 28 februari 2004
afbeelding bron: NRC Handelsblad 28 februari 2004, Nejm

Steltlopers hebben niet altijd dezelfde geur

tekst bewerkt naar: Koos Dijksterhuis, Weggepoetst, NRC Handelsblad, 7 januari 2006

Verschillende oogafwijkingen

tekst bewerkt naar: Colour blindness not all it seems, BBC-news, 6 december 2005
afbeelding 1 bron: BINAS, vijfde druk
afbeelding 2 bron: J.A. Bernards en L.N. Bouwman, Fysiologie van de mens, 4e herz. druk, p.128
afbeelding 3 bron: S. Dijkgraaf en dr. D.I. Zandee, Vergelijkende dierfysiologie, 2e druk, p. 376

Leven op het Taimyr-schiereiland

tekst bewerkt naar: Cirkel van het leven, National Geographic, maart 2003